

М.Ю. Кікоть
*Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут»*
Канд. філол. наук, доцент О.О. Туришева

Гендерні особливості мовленнєвої поведінки

Однією з найактуальніших проблем сучасної лінгвістики є дослідження гендеру. Це питання прийнято розглядати з точки зору двох підходів: відображення статі в мові та специфіки мовлення жінок і чоловіків.

Перший підхід характеризується описом того, як проявляється в мові існування людей обох статей. При цьому досліджуються номінативна система, лексикон, синтаксис, категорія роду.

Метою другого підходу є вивчення комунікативної та мовленнєвої поведінки жінок і чоловіків. Значний інтерес викликає вибір стратегії комунікації, лексичних одиниць, особливості синтаксису.

При вивченні мовленнєвої і в цілому комунікативної поведінки гендер розглядається як один з параметрів, за допомогою якого в спілкуванні конструюється соціальна ідентичність мовця. Як правило, він взаємодіє з іншими параметрами: статусом, віком, соціальною групою. Однією з найбільш відомих робіт у цій галузі стала праця Дебори Таннен «Ти мене просто не розумієш. Жінки і чоловіки в діалозі» [5].

Авторка вивчає та аналізує непорозуміння, які виникають під час спілкування жінок і чоловіків та є обумовленими різними соціальними вимогами до них, особливостями комунікації дітей і підлітків, які надають перевагу представникам своєї статі у виборі співрозмовника.

Ці явища справляють значний вплив на подальший розвиток моделі спілкування та поведінки жінок та чоловіків.

Жінки сприймаються як емоційні, поступливі особи, на відміну від чоловіків, які під час комунікації намагаються підкреслити свою незалежність, цілеспрямованість та статус.

Д. Таннен вважає, що такі відмінності у схемі комунікації призводять до того, що мета спілкування може розумітися неоднаково різними співрозмовниками. Одні

й ті ж висловлювання можуть інтерпретуватися з позиції статусу або з позиції підтримки взаємозв'язку, солідарності та допомоги [5: 78].

Тобто, навіть використовуючи схожі формулювання, жінки і чоловіки можуть мати абсолютно різні цілі спілкування.

Існує велика кількість класифікацій специфічних рис мовлення жінок і чоловіків, але однією з найбільш влучних є запроваджена В.П. Беяніним, який пропонує розглядати ці особливості з точки зору безпосередньо мовлення та мовленнєвої поведінки [2: 154].

Так, під час розмови чоловіки є конструктивними у вираженні своїх думок, переважно дотримуються тематики бесіди, але слід зауважити, що говорять вони більше за жінок, хоча останні будують більш довгі речення [1: 232].

На лексичному рівні відмінність у обох статей полягає в тому, що жінки тяжіють до використання конкретних іменників на відміну від чоловіків, які схильні до вибору абстрактних [1: 234].

Чоловіки надають оцінку, вживаючи нейтральну лексику, жінки – емоційно забарвлену, при цьому чоловіки тяжіють до вираження негативної оцінки за допомогою стилістично зниженої лексики, сленгізмів; а жінкам властиве висловлення позитивної оцінки [2: 149].

На рівні синтаксису вирізняється вподобання жінок щодо побудови складнопідрядних речень з підрядним ступеня і допустовими. Чоловіки також обирають підрядний зв'язок, але для їх мовлення характерна наявність підрядних речень речення місця, часу та мети [4: 146].

Після аналізу тексту, з якого були вилучені певні фрагменти, і які представники обох статей повинні були відновити, було виявлено, що жінки краще відчують структуру тексту і успішніше виконали завдання, ніж чоловіки, які зробили спробу побудувати абсолютно інший текст [3: 32].

І.В. Коваленко виділяє низку рис, характерних для обох статей, з точки зору психолінгвістики. Так, для чоловіків важливішою є фактологічна інформація, вони намагаються отримати головну роль під час спілкування, рідко погоджуються з думкою опонента під час суперечок, намагаються висловлювати свої думки прямо і чітко. Жінки, у свою чергу, зважають на міжособистісні стосунки, легше

контактують з колективом, тяжіють до висловлення своїх позицій непрямо, часто за допомогою питань [3: 47].

Отже, мовлення чоловіків характеризуються інформативністю, компактністю, орієнтуванням на об'єктивність. Жінкам властивий такий вибір мовних засобів, котрі сприяють враженню емоційності, особистісного ставлення до людей, предметів, явищ. Перспективним у дослідженні гендерних особливостей мовлення є вивчення відмінностей у використанні мови жінками і чоловіками, які належать до різних соціальних груп, мають різний соціальний статус, рівень освіти задля виявлення рис характерних для мовленнєвої поведінки представників обох статей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Белянин В.П. Психолінгвістика. / В. П. Белянин. – М.: Флінта, 2004. – 232 с.
3. Коваленко И. В. Роль гендерного фактора в коммуникативном поведении мужчин и женщин: дис. канд. фил. наук: 10.02.16 / Коваленко И. В. – Омск, 2003. – 91с.
4. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики / А.А. Леонтьев – М.: Флінта, 1997. – 287с.
5. Tannen D. You just don't understand. Women and men in conversation / D. Tannen. – N. Y., 1990. – 150 p.